

Anulu II.

Nro 24.

Fóí'a basericésca.

Organu

pentru cultur'a religioasa a clerului si a
poporului.

Redigeata de

Dr. **Alesandru V. Gram'a.**

25 Decembre 1884.

Cuprinsulu:

Predica pre serbatori'a Nascerei Domnului. — Pravila. — Serbatorile superstitioase la poporulu nostru. — Profetiele Sibilei. — Un'a cërta între Francmasoni — Lupt'a pentru scolele crestine in Belgi'a.

Apare in 10 si 25 st. n. a fia-carei luni.

Pretiulu pre unu anu **3 fl. v. a.**

Blasiu, 1884.

Tipograf'a Seminarului gr.-cat. in Blasiu.

Predica pre serbatori'a Nascerei Domnului.

(Despre crescerea religioasa a prunciloru).

»Mantuire a tramisu Dnulu poporului seu«.

Astăzi e dñu'a, in carea se cuvine se cantămu: „mantuire a tramisu Dlu poporului seu“, dá, căci astadi s'a nascutu acel'a, in care se bucura milioane de crestini, mici mari, tineri batrani, avuti si seraci; astadi s'a nascutu acel'a pre care multi profeti si imperati au voitu si doritu se-lu veda si nu l'au vediutu (Luc'a 10. 24). Si cu totu dreptulu au doritu se-lu vedy, pentru-că afora de glori'a de a descinde din una familia regésca, afora de glori'a de a numerá pre Davidu si Solomonu intre strabunii sei, ce stralucire este, cu carea se nu fi aparutu elu in lume? Tota natura-lu asculta, apele se intorc sub petierele sale, mortii audu vocea sa, demonii loviti de puterea sa fugu si se ascundu de elu departe, ceriurile se deschidu preste capulu seu, si chiar' ele anuncia omeniloru glori'a si magnificentia sa, tin'a in mánile sale dá lumina ochiloru, tote locurile pre unde trece nu suntu marcate decâtu de prodigiele sale, elu cetesce in animi, vede venitorinlu cá presentulu, trage dupa elu cetatile si poporale, nici una persona nu vorbesce cá elu, si incantate de elocintia sa cerésca femeile Judei numescu fericite pantecele, ce l'au portatu. Ce omu s'a aratatu vre-o data inconjuratu de atât'a gloria? Alta cauza pentru care au doritu se-lu veda, e: că-ee triste tempuri erán in ainte de venirea Mantuitorului in lume, pentru ace'a cănta s. maica basereca in tropariulu dñei de astadi: „Nascerea ta Christose Domnediculu nostru, resarit'a lumii lumin'a cuoscintiei“.

Scopulu principalu alu venirei Mantuitorului a fostu mantuirea neamului omenescu, indreptarea naravurilor rele, fericirea totoror omeniloru si cá basa la tote aceste crescerea religioasa a genului omenescu. De unde si eu in dñu'a acést'a, cându Fiulu lui Domnedieu s'a facutu pruncu pentru noi, Ve voiu vorbí despre crescerea religioasa a prunciloru vostri. Fiti cu luare aminte!

Crescerea religioasa, carea in tote temporele si de catra toti intieptii a fostu considerata cá prim'a conditiune de fericire a ori si cui, in dñele nostre e unu obiectu generalu a cugetarei. Poft'a societatiloru, sfatulu parintiloru, devis'a legiuitoriloru, sistem'a intieptiloru, cercarile invetiatiiloru, tote acestea tienu, că crescerea religioasa e bas'a fericirei precum a omeniloru singuratici, asia si a familielor si a staturiloru; tote tienu că instructiunea religioasa este lumin'a carea arata omului celea ce debue se urmeze in viati'a sa si scopulu pentru care elu traesce, ea este cea mai mare si singura avutia, carea nu se pote pierde nice odata. Nu e natiune carea se nu se silesca a-si educá bine

fi sei. Nu e tiera a carcia dorintia principala se nu fia acést'a. Nu e parinte, care are numai ceva pricepere, se nu se ingrigesca despre crescerea religioasa a filorui sei.

Esperienti'a tuturor secliloru, intieleptii celi de demultu precum si càrtile celea sante ne invetia cunca: „inceputulu intieleptiunei e fric'a Domnului“ ps. 110. Poterea, avutiile, onorurile ma chiar' si legile fara naravuri bune si fara virtute adeverata nimicu nu folosescu, si apoi acestea doua càli mantnitorie numai pre bas'a unei cresteri religioase potu prinde aici pre pamentu radacini statornice; dá! pentrucà numai religiunea e in stare a legá poternicu sufletulu omenescu cu legatur'a legiloru sale, cà-ci numai ea are scienti'a tuturor taineloru, care se afla ascunse in launtrulu omului, numai ea e organulu intieleptiunei eterne.

E unu principiu generalu a mintei omenesci, cà de voiesci a ajnunge la vre unu scopu, trebue se voiesci si medilokele ducatorie la acelu scopu. Ddiu a plantatu o amore nespusa in anim'a parintiloru facia de fii loru, dar' cà se-si ajunga scopulu trebue se voiesca si medilokele ducatorie la acelu scopu, adeca se-i crésca dupa legile si poruncile lui Ddiu. Crescerea religioasa a filorui o pretinde:

I. Insusii Ddiu. Scopulu, pentru care Ddiu dà parintiloru fii, e cà eli se-i crésca in fric'a lui Ddiu, se-i conduca pre calca salutei eterne, se-i cresca asia in càtu se-lu cunosca, iubesca, asculte si dupa acestea se fia fericiti, cà-ci ce'a ce e pétr'a scumpa in mân'a sculptoriului si plant'a cea mica in mân'a gradinariului, ace'a e prunculu in mân'a parintiloru. Precum sculptoriulu pote formá din pietra forme frumose si schimosite, si érasii gradinariulu din planta selbatica planta nobilisata, chiar' asia potu si parentii din fii lorui omeni buni seau rei. Deunde se vede dar', cà pruncii nu suntu unu donu facutu parintiloru, asia in càtu se pota dispune de eli cum voiescu, ei unu depositu, care deca-lu pierdu din neglenti'a lorui, au se dée séma lui Ddiu. „Lasati pruncii se vina la mine“ dice Dnulu nostru Is. Christosu, adeca datf-le una crecere religioasa, morala, invetiati-i principiile celea mai de capetenia, cari le voru servi apoi de unu mentoru securu in tota vietia, printre tote cararile spinose, si cari le voru creá unu venitoriu securu si in lunca acést'a si in cealalta. Origene dice: cà pentru tote pecatele filorui, parentii voru avé se dé séma in dn'a judecatii, de unde cine scie educá si indemná pre copii la una vietia religioasa, la una vietia buna, va avé una morte limiscita si fericita; din contra tare nelimiscita si trista va fi morte acelor'a, cari au avutu grigia numai a innultf averile si onorurile filorui, ér' crecerea lorui religioasa o au neglesu cu totul. Nesciendu ace'a, cà ori ce mostenire pamentesca va lasá unu parinte fiului seu, deca nu-i va fi datu si una crecere buna, religioasa, nu i-a facutu vre unu mare bine, cà-ci fara acestea nu scie tiené si intrebuintiá onorea, ei va remané inpinsu la cersitoria de insusii parintele seu. Ddiu poftesce, cà parentii se-si invetie si indemne pruncii la una vietia morala nu

numai cu cuventulu, ci mai multu cu esemplulu, căci deca observa pruncii că portarea parintiloru e in unire cu invetiarea, deca observa că parintii se ferescu a face ceva reu deapropelui, atunci eli voru urmă faptele parintiloru si voru fi fericitu, si din contra deca eli dau esemplu reu, cum potu asceptá că fi loru se duca una vietia buna? Indesiertu le vorbescu despre fric'a lui Ddieu, religiune si moralitate, cându eli vedu totu fapte contrarie voiei lui Ddieu, contrarie precepteloru lui, indesiertu dá! că-ce esemplulu reu paraliséza, nimicesce intregu rezultatulu invetiaturiloru bune, mai bucurosu facu, ce'a ce vedu că facu parintii, decâtu ce-i invetia se faca; pentru ace'a deca adevverulu nu-si va radică pre buzele parintiloru santulu scu tronu, pruncii loru voru fi mincinosi si insielatori, decumva le voru vorbí reu despre alti, pruncii inca voru fi limbuti, hulitori si clevetitori. Si atari parinti, nu suntu parinti ci ucigatori, nu suntu mai de mare pedépsa demni, cându i-ar' fi sugrumatu inca in léganu, de cătu că acumu prin peccatele loru i-facu nefericitu pentru totu-de-a-un'a. S. Chrisostomu dice, că parentii prin esemplulu loru reu suntu caus'a, prin carea arunca pre fii loru in atatea vitii, de unde Lacedomonenii cându se intemplau deliecte, nu intru atátu pedepseau pre copii, cătu pre parinti, cá si pre unii ce suntu caus'a toturoru disordiniloru loru. Mai incolo Ddieu postesce, că parentii se-si invetie copiii la una vietia religiosa inca de tempuriu, din tineretiele celea mai fragede, pentrucă unu copilu ce duce una vietia desfrinata inca cá tineru, nice la batrancie nu o va lasá; si acést'a cu atátu mai vertosu, pentrucă pre cătu de usioru e a invetiá pre copii binele cându suntu inca mici, pre atátu de greu e a-i emendá dela peccatulu invetiatu cându suntu mari.

„Certa pre fiulu tea“ dice intieptulu Solomonu si se va odihní si va fi podob'a sufletului teu. A vostra detorintia e parintiloru, a cumpani bine acestea cuvinte a intieptului barbatu. Invetiati pruncii vostri, si nu-i lasati fara invetiatura se crésca cá copacii in padure. Voi le-ati datu viatia, dar' voi le sunteti detori inca cu mai multu. Sunteti detori cu crescere religiosa, din care se infloreasca fapte bune. Parintiloru! decumva voiti a dobândi cându-va binecuventare dela pruncii vostri, atunci invetiati-i cá Tobia pre fiulu seu: „in tote dilele fiule aduti aminte de Domnulu Ddieu si cu voi'a nu peccatni si nu calcá poruncile lui, si in tote dilele vietii tale fá dreptate“. Tobitu 4. 6. Decumva veti sadí fric'a si dragostea lui Ddieu in anim'a prunciloru vostri, eli voru fi onorea si cunun'a voastra, bucuri'a societatiloru, si lumea inca-i va onorá cá pre nesce adevverati omeni.

II. Crescerea religiosa a prunciloru e si in folosulu loru. Pentru-cá ore ce pote face mai fericitu pre unu pruncu in acesta lume, decâtu implinirea porunciloru lui Ddieu? Crescerea religiosa a prunciloru i invetia totu odata si in asta virtute a umilintii, carea intrece pre tote celealalte virtuti, si carea face fericitu pre ori si cine, pentru-cá dins'a e frumseti'a cea mai de capetenia a sufletului in tote impregiurarile.

Nimicu nu se pote asemená cu virtutea umilintiei díce S. Chrisostomu, cã-ci dîns'á e mam'a, radacin'a, nutritori'a, radiemulu si legatur'a totororu bunatãtiloru, dá! pentru-cã precum celu ce voiesce se bé-e apa din isvoru, mai antãiu trebue se se plece, tocm'a asia nu se pote nimenca impartasi din isvorale darului, nice pote fi fericitu inainte de ce se ar' umilí; si apoi mam'a umilintiei e crescerea religiosa. Mai in colo trebue cugetatu si ace'a, cã pruncii insii voru deveni parenti; acum deca eli cã prunci voru fi capatatu una educatiune religiosa, una educatiune buna, la tempulu seu, cã parenti voru dá asemenea crescere prunciloru loru, si din contra. Marce teologu, filosofu si jurisprudentu cardinalulu Pallavicini díce, cã déca toti pruncii presentí ar' primí una crescere religiosa, pre tempulu cându ar' deveni eli parinti nu se-ar' mai intemplá nimica reu pre pãrentu.

In urma prunculu bine crescutu are portare cuvenintiosa si placuta, din contra celu reu educatu e selbatecu, cu natura rea, si prin purtarea lui cea rea, cea neplacuta la totu omulu e spre greutate.

Prunculu bine crescutu iubescce societatea omeniloru cu portare buna, si liè de esemplu faptele si portarca acelor'a, si asia venitoriulu fericirei sale insusi cu mân'a sa si-lu pune, si-lu intaresce, adecã chiar' faptele sale-lu intarescu. Pre cându celu reu educatu nice unu bine nu vrea se invetie, mai bucuros se insotiesce cu cei ce suntu asemenea lui, adecã cu pruncii cu naravuri rele, urméza esemplulu acelora, si asia insusi cu mân'a sa-si sapa grop'a, in care va cadé si peri.

III. Crescerea religiosa a copiiloru o cere si societatea omenesca. Déca toti parentii ar' ingrigi tocmã asia cum suntu obligati, cã se déc copiiloru o crescere religiosa, atunci nu ar' mai fi atãtea delictes, atãtea furturi, ucideri, atãtea fapte scandalose, neincrederi, falsitati si altele. Nu amu dá de atãtia omeni cari prin jafuri si-agonisescu traiulu vietii, nu amu dá de omeni cari prin mentiuni, lingusiri si juraminte false arunca inimicitia intre omeni, nu amu dá de omeni, cari storceu dela deapropete strimtoratu camete infioratorie. Societatea omenesca nu ar' avé atãtia membrii otrãvitori; omenii nu se-ar' rumpe unii de catra altii, nu ar' fugí unulu de altulu, si nu ar' avé asia pucina incredere unulu in altulu.

Societatii nu i-se pote face mai mare binefacere cã atunci, cându se porta grigia de invetiarea si indreptarea junimei, mai virtosu in tempuri de acelea, cându depraviatiunea morala cere una infranare, díce Cicero. Deca vomu invirti foile intemplariloru omenesci, mii de mii de esemple triste vomu aflá cã totu atãtea documente invederate despre inapoiarea, despre relele de cari au fostu bantuita societatea omenesca, si acést'a numai in urm'a unei cresceri rele. De unde dar' societatea omenesca cere astu-feliu de membrii, cari se fia religiosi, iubitori de pace si dreptate, ascultatori, lucratori si facatori de bine.

IV. Crescerea religiosa o cere chiar' si interesulu parentiloru. Bun'a

seau réu'a vietia a parentiloru se cunosce din vietia, ce o ducu pruncii: „de pre fruptu se cunosce arborele“ Mat. 12. 33. Ér' Eccl. 30. 4 dîce: „cà morîndu tatalu si lasandû familia, cá si cându nu ar' fi moritu, fiendu-cà fiulu ce remane, arata portarea tatalui“: „Cându fiulu e blastamatu, desfranatu, e semnû cá asia a fostu si tatalu“. Eccl. 12. 30.

Nu e mai mare nefericire pentru parintii, cari au copii de câtu ace'a de a nu-i sci educá. Intieptulu dîce, cá fiulû crescutu religiosu e bucuri'a si consolatiunea tatalui; dá, pentru-cà ore ce bucuria mai frumoasa potû avé parintii in pruncii lorû, decâtu cá odinora se secere lauda si bucuria dupa dînsii; inse precum fiulu religiosu e bucuri'a parintiloru, asia fiulu nereligiosu, reu educatu e rusînea, intristarea si nefericirea parintiloru, cà-ce atari parenti însii le procura aici pre pamentu cea mai mare nefericire, ér' in cealalta vietia iadulu. De unde S. Ambrosiu dîce: „atari parenti nu suntu parenti ci ucigatorii lorû, atâtu corporalmente câtu si spiritualmente“.

Asia dara ce alta poteti intielege din tote acestea, decâtu se dati esemplu bunu prunciloru vostri totu de a un'a in tote vorbele si faptele vostre, si se-i invetiati si cresceti in fric'a si amorea catra Ddieu, pentru cà crescerea buna, crescerea religiosa e placuta lui Ddieu, datorintia voastra si fericirea prunciloru. Faceti dara iubitoru prin una crescere buna din fiii vostri totu atâte tipuri ale pruncului Aceluia, a carui nascere cu atât'a bucurie o serbamu noi astadi. cá si voi si fii vostri se fiti fericiti si in lumea acést'a si in cealalta si cá la serbatori'a acést'a a nascerei Fiului lui Domnedieu sufletulu vostru se fia totu de a un'a plinu de bucuria aducunduve aminte, cá prin nascerea filoru vostri ati nascutu totu atâtia cetatiani ai ceriului, mosteni a lui Domnedieu si impreuna mosteni ai lui Christosu. Aminu.

Parteniu Moldovanu
profes.

Pravil'a.

Pucini ômeni voru fi, cari voru cunosce cu de ameruntulu collectiunea acést'a de legi basericesci numita: *Pravil'a*, care tempu îndelungatu s'a bucuratu la Romani de una vedea si autoritate mare. Pre câtu suntu inse de pucini cunosctorii ei asia, precum se cuvîne, pre atât'a suntu de multi aceia, cari vorbescu despre ea, cá despre unu elenodiu scumpu alu basericeii nostre, dela care astépta tota mantuirea de ori si ce necadiuri basericesci, ma cá despre unu lucru, a carui parasire ar' fi caus'a la ori ei ce neajunsuri si defecte, ce se afla si la noi cá si ori unde. Si totusi deca ar' sci toti partinitorii celi estravaganti ai Pravilei, ce lucru primitivu este ea, si cum ea nice pre departe nu mai pote fi de ajunsu spre guvernarea unei baserici conscie de chiamarea sa, cum este a nostra, spre guvernarea unei baserici insufletite de ide'a progresului, cum este baseric'a romanésca greco-catolica, spre guvernarea unei baserici, ce de mai dóue sute de ani cu ajutoriulu si din gratia

lui Domnedieu a venit în contactul celu mai intimu cu Rom'a, fantan'a adevêrului si cu baseric'a apusului, carea dela calea progresului nu a declinat nice odata, atunci Domue! multu ar' mai pierde din respectulu celu mare, ce-lu au catra ea; ma deca ar' mai remané ceva din respectulu acest'a, atunci acel'a ar' fi mai multu cá catra unu lucru vechiu, decâtu cá catra unu lucru de ceva valoare actuala presenta. — Si nice cá se pote altumintrule! Pravi'l'a este una collectiune de legi forte vechi basericesci, de legi, cari pentru tempurile, în cari s'au facutu si adusu, au fostu în adevêru bune si acomodate tempuriloru si impregiurariloru respective. Torenteles tempului inse curge în continuu, fora de a sta nice odata în locu. Cu curgerca tempuriloru inse este impreunata si schimbarea personelor si a impregiurariloru. Din care cauza adagiulu betraniloru, cá: *tempora mutantur, et nos mutamur in illis*, remane purure adevêratu. Schimbandu-se inse tempurile, personele si impregiurarile, este lucru tare naturalu, cá trebuescu se se schimbe si legile. A inchide tote tempurile, tote personele si tote impregiurarile de ori ce categoria în acelesi legi omenesci, însemnéza a eliminá progresulu din sirulu ideiloru omeninei si a se supune unui conservatismu, în care inghiatia tote idealele omenesci, éra societatea omenésca de ori si ce natura degeneréza pana la pierderea totala a spiritulu ei datatoriu de viétia. Avemu esemple destule si inca drastice despre adevêrulu acest'a. Aci este baseric'a catolica si baseric'a orientala desbinata. Cea de antaiu tienendu-se totu de a un'a de macesim'a, cá alte tempuri si alte impregiurari poftescu totu de a un'a alte legi omenesci, în progresulu ei pre terenulu legislatiunei basericesci nu a statu nice odata în locu, si legislatiunca si o a acomodatu totu de a un'a impregiurariloru si tempuriloru, asia cátu legislatiunca ei în privinti'a perfectiunei a servitu totu de a un'a de modelu pentru ori si ce alta societate. Din caus'a acést'a spiritulu celu adevêratu crestinu din ea nu a peritu nice odata, chiaru nice atunci, candu prin unu locu sean altulu se pareá, cá dora spiritulu celu crestinu ar' fi fostu coplesitu de ceva moravuri si idei pucinu conforme Evangeliului. Din contra baseric'a orientala cea desbinata a lasatu se tréca preste ea seculi întregi fia-care cu alti omeni si alte impregiurári, fara cá se fia esitu afora baremu unu pasiu din legislatiunea antica basericésca, si fora cá schimbandu-se în continuu impregiurarile se-si fia acomodatu baremu odata celu pucinu în parte legislatiunea impregiurariloru. De aci a urmatu, cá tempurile posteriore ne mai fiendu în stare a întielege spiritulu legislatiunei antice, care nu mai éra pentru ele, legislatiunea acést'a în mare parte seau a devenitu în desuetudine, seau a peritu spiritulu ei cu totulu si a remasu numai unu formalismu golu si fora viétia.

Acést'a s'a întemplatu si cu *Pravi'l'a*. Ea este una collectiune de legi antice basericesci. Seculi întregi au fostu legile aceste suficiente si acomodate pentru gubernarea basericeei. Inse cá totu ce e trecutoriu, pre inctulu unele din ele au devenitu obsolete, alte neacomodate, altele nesuficiente pentru alte

tempuri si alte impregiurări. Baseric'a romanésca inse cá una parte a basericeii resaritului celei desbinate a fostu si ea avisata seculi intregi totu numai pre legile aceste, si prin urmare a trebuitu se suferé tote neajunsele impreunate cu necesitatea de a se folosí cu un'a legislatiune primitiva si antica. Candu inse pentru noi a batutu or'a mantuirii din desbinarea cea secularia, atunci deodata impregiurarile nostre s'au schimbatu atâtu de tare, relatiunile nostre in scurtu tempu au imbracatu una alta forma, si inca in mesura asia mare, câtu deca si mai inainte Pravil'a erá nesuficienta, atunci dupa unire a devenitu acést'a inca in unu gradu si mai mare. Afora de ace'a, deca inainte de unire a fostu numai nesuficienta, dupa unire din multe puncte de vedere in multe privintie a devenitu si nefolosivera, si in unele puncte neiertata, asia câtu din punctu de vedere canonicu, astádi in viéti'a basericésca numai forte pucinu se mai pote folosí din ea.

Asia cá se le luamu in ordine, mai antáiu Pravil'a contine forte multe legi civile date in cause basericesci de catra imperatii bizantini. Legile din clasa acést'a nu mai potu se aiba astádi nice una valoare, nunumai pentru ace'a, pentrucá suntu aduse de autoritate incompetenta, va se dica de imperatii bizantini, caror'a nimene nu le a datu potestate legislativa in baserica, dara si pentru ace'a, fienducá forte multe din ele porta timbrulu tempului loru si sigilulu bizantinismului in modu asia de marcatu, câtu astádi nunumai cá suntu nefolosibile dara inca sternescu si risulu si disgustulu nostru. Celu ce voiesce se veda, acel'a se cetésca in Pravila numai legile penali pentru diverse crime basericesci, unde este vorb'a de taiarea nasului, a urechiloru, de scoterea limbei pre la céfa, de uciderea cu crudíme si de altele.

Deca numai pre aceste le scotemu afora din corpulu Pravilei cá pre nesce lucruri obsolete, volumulu celu grosu alu Pravilei se micșioréza in modu considerabilu.

Inse pre langa legile seau canonele de categori'a acést'a Pravil'a mai contine si nu pucine legi prin cari se reguléza cestuni, cari dupa usulu si ideile moderne nu se mai tienu de auctoritatea si de forurile basericesci. In tempurile, in cari s'au adusu canonele din Pravila, scientiele politice inca nu ajunseru la perfectiunea ace'a, in câtu se se pota trage una linia demarcatoria intre lucrurile, cari dupa natur'a loru se tienu de baserica, si intre acele, cari conformu naturei loru se tienu de forulu civilu. De aci a urmatu, cá multe lucruri, cari de dupa natur'a loru apartienu forului civilu, atunci cráu supuse forului basericescu si baseric'a nu odata a si legiferatu cu privire la ele. Legile aceste inse astádi suntu cu totulu obsolete, fienducá astádi din punctele aceste de vedere este tare esactu demarcata lini'a despartitoria intre sfer'a potestatei basericesci si cea civila. Astufeliu legile aceste din Pravila astádi suntu mai multu monumente istorice, decâtu legi de valoare actuala. Deca acum le mai subtragemu si pre acestea din Pravila, atunci corpulu ei se micșioréza inca si mai tare.

A trei'a categori'a de legi si canone din Pravila, cari astadi nu mai valoréza nemicu din punctu de vedere juridico-practicu, suntu legile acele, cari mai târdu s'au abrogatu prin altele mai acomodate impregiurariloru schimbate. De clasa acést'a se tienu tare multe legi cu privire la sacramentulu casatoriei. In resaritu prin unele locuri in timpurile antice s'au fostu introdusu datin'a periculosa de a îndreptá sacramentulu casatoriei dupa legislatiunea civila. Pre calea acést'a in orientu mai multe legi civile cu privire la casatoria au capetatu si valoare basericéscá. Legile aceste inse nunumai din unu punctu de vedere nu suntu in armonia cu invetiatur'a despre sacramentulu casatoriei. Din caus'a acést'a pentru noi numai in atát'a potu avé valóre, in câtu convinu cu invetiatur'a catolica despre natur'a sacramentului casatoriei. Incátu inse nu convinu cu invetiatur'a acést'a, intru atát'a noi trebue se le consideramu cá abrogate, si in loculu loru trebue se ne folosimu cu ale basericeii catolice, a careia membrii suntemu.

A patr'a categoria de legi si canone nefolosibile din Pravila suntu legile acele, cari suntu formalu eretice si contrarie credintiei catolice, precum este pentru esemplu legea cu privire la repetirea botezului conferitu de eretici, si mai multe canone ale sinodului alu doile Trulanu dela anulu 692, cari miroasa de totu tare a Judaismu, cum este p. e. canon. 65 alu sinodului acestuia. Altele dupa acc'a suntu aduse de conventicule, caror'a baseric'a nu le-a ascrisu nice odata valoare necum de sinode generali, dara nice de sinode particulari, cum suntu p. e. canonele sinodului tîenutu in baseric'a Santei Sofie din Constantinopolu la anulu 679 sub presidiulu lui Fotiu, in cari cá se tacemu de altele, in canonulu antáiu Patriarculu Constantinopolitanu se redica la unu rangulu cu Pontificele Romei.

Tote canonele, ce se tienu de categori'a acést'a, cá unele ce suntu eretice seau aduse de fii rebeli ai basericeii, nu potu fi pentru noi obligatorie la nice unu casu.

In urma se mai afla in Pravila si mai multe canone estrase de prin scrierile Santiloru Parinti, precum din ale Santului Basiliu Marele, din ale Santului Timoteu Patriarculu Alesandriei, din ale fericitului Nechita Metropolitului Eracliei si din ale lui Niceforu Patriarculu Constantinopolului. Aceste inse parte nu suntu decâtu esplicari de ale canoneloru apostolice si sinodali, si cá atari cu mai multa valoare literaria si interpretativa, parte se ocupa cu disciplin'a antica penitentiala, care astádi au esitu din usu, si cá atari au mai multa insemnatate istorica. Chiaru la capetulu Pravilei apoi se afla unu tractatu dogmaticu intitulatu Teologi'a Santiloru Parinti lucratu dupa opulu Santului Joanu Damascenulu numitu: *πρὴν γροσεως*. Tractatulu acest'a inse are mai multu valoare dogmatica decâtu canonica.

Astufeliu deca din corpulu Pravilei se scartéza tote lucrurile aceste nefolosibile in vietii'a canonica de astádi a basericeii, atunci ce mai remane, este forte pucinu, ma potemu dice cá numai unele principie ale dreptului basericescu

bune in adeveru si adeverate, inse nice pre departe de ajunsu pentru a poté normá cu ele relatiunile si viet'á de astádi a basericei. Din caus'a acést'a ori si cine dorese, cá baseric'a nostra se se tiená in tote afacerile ei de dreptu numai si numai de Pravila, acel'a implicite dorese, cá baseric'a nostra se se strapuna in impregiurarile de inainte de acést'a cu una mia de ani, cea ce ar' fi unu anachronismu periculosu progresului si desvoltarei nostre basericesci.

Serbatorile superstitiose la poporulu nostru.

Nu este mai nice unu poporu in tota Europ'a, la care in viet'á lui cuotidiana se fia remasu atáte urme paganesci cá la poporulu romanescu. Paradocsulu acést'a inse si are causele sale firesci, ce-lu esplica destulu de claru. Civilisatiunea totoruru celorlalte popore europene se datéza numai dela increstinarea loru. Inainte de increstinare mai tote au dusu una viet'á barbara. De aci a urmatu, cá datini si usantie poporali, cari numai la popore, ce au facutu celu pucinu primii pasi ai civilisatiunei se au potutu impamenteni si conservá, la ele nu s'au potutu nice nasce nice desvoltá, si prin urmare neesistandu nu s'au potutu conservá nice dupa trecerea la religiunea crestina. Nu asia inse stá lucrulu cu poporulu romanescu. Poporulu romanescu candu a primitu religiunea crestina a fostu unu poporu pre unu gradu de civilisatiune multu mai inaltu decâtu a poporeloru barbare din Europ'a. Poporulu romanescu, cându s'a increstinatu aveá indareptulu seu una istoria lunga de mai multí seculi, viet'á lui erá plína de suveniruri, traditiuni si reminiscintie istorice, credinti'a lui religiosa erá dejá intretiesuta prin tote relatiunile vietiei lui publice si private. La unu atare poporu au trebuitu se se nasca si pastreze cu scrupulositate multe datini si usantie in viet'á lui de tote dílele. Candu inse poporulu romanescu a primitu religiunea crestina, atunci s'a schimbatu in mesura mare, ce e dreptu, totu modulu lui de cugetare, inse datinile si usantiele lui au remasu si mai departe, căce unu poporu de nemicu nu se desparte mai cu greu cá de lucruri de genulu acést'a, ma mai bucurosu se lipsese de ori si ce decâtu de aceste. Pre calea acést'a multe din datinile aceste au contrastatu la poporulu romanescu la unu síru lungu de seculi si au ajunsu pana in díu'a de astádi, si inca in mesura mai mare cá la ori ce altu poporu din Europ'a.

Datinile si usantiele aceste nu suntu tote de aceasi natura si nice nu taia tote in una forma de adencu in viet'á sociala, economica si religiosa a poporului. Unele din ele suntu cu totul inocente si nu alteréza intru nemicu nice ideile religiose crestine, nice bunastarea lui materiala. Ma aceste suntu si de mare momentu si valoare istorica, fienducá ele se potu pana in díu'a de astádi intrebuintiá cá unu argumentu irrefragabilu alu originei nostre romane. Ele suntu asia dicundu sigilulu celu mai marcatu alu latinitatei nostre. Din caus'a acést'a in contr'a loru nice nu avemu nemicu si dorimu conservarea

loru numai din motivulu amintitu, ci si pentrucà ele dáu vietiei poporului nostru unu coloritu óre care poeticu si mai indulcescu in câtuva prosaismulu vietiei dela sate.

Altele numai intru atât'a suntu stricatiose, in câtu suntu superstitiose si li se atribue óre care insemnate religiosa falsa. Deca inse din aceste se eliminéza prin instructiune cuvenintiosa totu ce superstitiosu si de credintia desierta, atunci din motivele amintite la cele de categori'a antaia se potu si aceste conservá fora nice una dauna culturala seau religiosa a poporului.

Mai periculoase si mai stricatiose suntu cele de clasa a trei'a pentru influinti'a loru cea daunatiosa, ce o au asupr'a bunastarei materiali a poporului. De clasa acést'a se tienu mai cu sema serbatorile cele multe superstitiose cá totu atât'e remasitie de pre tempulu paganismului, desi unele din ele s'au amestecatu cu elemente crestine, precum este pentru esemplu serbatoarea Vinerei preste totu anulu pentru mueri. Datin'a serbatoriloru acestor'a nu se pote pune nice de cum in clasa datineloru si usantielorु inocente. De una parte pentru ace'a, pentrucà caracterulu paganescu in ele este prea pronunsiatu, si astu feliu la totu casulu periculosu puritatei credintiei celei adeverate; éra de alta parte pentrucà prin abstienerea in ele dela lucru se pierde unu capitalu frumosu de lucru in poporulu nostru si prin elu unu capitalu frumosu de bunastare materiala fora cá capitalulu acest'a se se recompenseze prin ver unu castigu ore care moralu seau religiosu, precum se intempla cu serbatoriele cele legate crestine. Se punemu pentru esemplu, cá in una comuna se tienu pre anu numai 30 de atari serbatori superstitiose, desi prototindene se tienu multu mai multe; se calculamu mai departe câtu capitalu de lucru se prepadesece in aceste 30 de dite numai in una familia in decursu de unu anu si vomu vedé numai decátu, cá daun'a materiala este considerabila. Daun'a acést'a cresce si mai tare, deca o vomu calculá nu numai pre unu anu, ci pre vietí'a intréga a unei familie. Daun'a apoi devine enorma, deca o vomu calculá pentru una comuna intréga, seau mergându si mai departe pentru unu comitatu intregu, pentru una diecesa, pentru tiér'a intréga si in urma pentru intregu poporulu nostru. Si ce folosu are poporulu nostru din tote aceste? Nemicu, decátu singuru numai daun'a cea mare materiala.

Traimu astadi in unu tempu, cându dela unu poporu, ce voiesce, se se desvolte, si in concertulu poporaloru culte se cuprinda locul ce-i compete, se poftesce multu mai multu lucru cá in tempii trecuti. Si noi chiar in tempurile acestea se suferimu, cá poporulu nostru si de altumintrule din vitregimea tempuriloru remasu indaraptu in multe privintie in cultura, se pierda fara nice unu folosu unu capitalu atâtu de mare de lucru si prin elu de bunastare materiala. Acést'a ar' insemná, cá nu cunoscemu nice tempulu in care traimu, nice chiamarea nostra in sirulu altoru popore. Destula dauna materiala si si religiosa ni-au causatu serbatorile aceste si pana acumu, si deca pana acum, din multe cause nu o amu potutu incungiurá, atunci celu

pucinu in venitoriu se o incungiuramu, si inca cu atâtu mai vertosu, că piedecile cele vechi astâdi nu ni mai stau in cale.

Adeveratu, că este unu lucru tare greu a casá atari datini inveterate si intretiesute in vieti'a cotidiana a unui poporu. Inse se nu uitamu, că poporul nostru este inca docilu, deca primesce instructiune asia precum se cuvine. De unde nu se poftesce altu ceva, decâtu că se fía de ajunsu instruatu cu privire la valoarea adeverata a serbatoriloru si cu privire la daunele cele multe materiali, ce-i isvorescu din ele, si atunci desi nu de odata, cea ce nice nu pretinde nimene, ci pre incetulu ele de sine voru disparé, ce'a ce la totu casulu va avé iuriurintia buna asupr'a starei materiali a poporului nostru.

Nu se pote negá, cumu-cá serbatorile aceste, încátu suntu totu atâte remasitie din vieti'a poporului anticu romanu, suntu totu atâte arguminte valabile pentru latinitatea nostra. Inse deoparte latinitatea nostra nu este astadi chiaru nice inaintea invetiatiiloru straini numai una ipotesa, precum in tempii trecuti a fostu inaintea la nu pucini, ci este astâdi un'a teoriá istorica, ce cu arguminte in adeveru scientifice nu se mai pote restorná, si daca mai suntu si astâdi de acei'a, cari se încérca a o restorná, atunci ace'a nu o facu nice decumu din motive de ale scientiei, ci cu totul din alte motive straine si incompatibili cu scienti'a. Astufeliu mare lipsa de serbatoriele aceste spre probarea latinitatei nostre astâdi nu mai avemu. Éra încátu amu mai avé, ele suntu deja depuse prin mai multe opuri, ce se ocupa cu cestiunea latinitatei nostre, éra încátu nu suntu depuse, literatii nostri au chiamarea a le aduná si a le conservá in arsenalulu arguminteloru scose din vieti'a poporului nostru, éra poporulu se le dica: *vivite felices, quibus est peracta fortuna jam sua!*

Profetiele Sibilei.

de Alessiu Viciu profesoriu.

In luptele grele, ce au portatu SS. Parinti si Apologetii s-tei nóstre religiuni contr'a necredintiosiloru, nu odata s'au provocatu la cártile sibiline, că la nescari revelatiuni facute omenimei in ainte de venirea Mântuitorului. Intre acestia amentímu pre S. Justinu filosofulu martiru — (f. a. 150 d. Chr. (Athenagor'a (163 d. Chr.), Clemente Alesandrinulu (f. a. 195 d. Chr.), carele (in cartea VI Stromatum) dice, că insusi S. Paulu ar' fi indemnatu pre pagâni la cetírea cártiloru Sibiline si Lactantiu († 325 d. Chr.). De ací contrarii i-au numitu „sibilisti“. Insusi S. Augustinu citéza din testimoniile sibilei in minunatulul seu opu „De civitate Dei“.

Nu din lips'a de alte argumente valabile scóse din s. scriptura, din ratiune si istoria au aflatu S. S. Parinti cu cale a se provocá la Sibile, ci — dupa parerea nostra — prin acést'a au voitu a argumentá „ad hominem“.

Se scie, că anticitatea considerá sibilele că pre nescari *prevedietórie*,

profetese inspirate¹⁾, cari enunțău voi'a lui Ddiu: *σίου βούλη* = suatulu lui Ddiu, in dialectulu Eolicu. Deci, dupa marturisirea lui M. Varone (in cărțile despre lucrurile divine), toturoru femeiloru predicătorie din anticitate li-s'a datu numirea generica de *sibila*. Acel'asi eruditul barbatu, glori'a Romei vechi, in cartea sa cătra Cesare Pont. Max. numesce 10 Sibile cu numerulu si indica autorii, cari au scrisu despre ele. In loculul primu numesce pre cea din Persi'a, despre care amintesce Nicanoru, scrietoriulu fapteloru lui Alesandru M.; de cea din Libis'a amintesce Euripide in prologulu „Lamiei“; Chrisipu ni-spune de cea din Delfi; Neviu, poetulu, Pisone in anale, si Virgiliu in Encida si Ecloge amintescu pre cea din Cume in Itali'a, numita dela loculul petrecerei „*Cumana*“. Acést'a adese-ori se identifica cu *Eritrea* din Heropile, despre carea Apolodoru Eritreulu ni spune, că i-a fostu cetatiana, si că a predisu si nemicirea Troiei si ace'a, că Homeru va scrie mintiuni. Sibil'a *Amalthea* din Samosu, inca vine sub numirea de *Cumana*. Despre acést'a esiste mitulu, că ar' fi vëndutu cu pretiu enormu 3 din 9 cărți, câte presentase spre cumperare lui Tarquiniu Prisculu (dupa alti Tarq. Superbulu). Pre tempulu lui Ciru si alui Solonu, spunu scrietorii, că ar' fi existatu una Sibila in Helespontu; alt'a in Frigi'a, carea profetiea in Ancir'a, in Delosu si in Tibur (Tivoli), unde până astadi se vedu ruinele templulu numitu „alu Sibilei Abuine (*Abuinea*)“. Asiá se afla destinsu dupa locu, de si de multe-ori se identifica“. Ele eráu considerate că vergure curate si sante. Má cea din Tibur fũ onorata cu cultu divinu.

Profetiele si-le scrieáu pre frundie de arbori, cari demânéti'a le puneáu in ordine si le lasáu in vântu. Vorbiau in stare de entusiasmu; nu cu cuvinte alese, ci pline de inspiratiune si in versuri grecesci. Preutii si sierbitorii loru le adunáu sentintiele, le ordináu in vorbire si le aduceáu in legatura. Asia s'a formatu una colectiune de oracule (profeti), cari s'au vendutu apoi sub numirea de „*cărți Sibilinice*“.

Din literatur'a acestor'a nemicu mai multu nu se scie positivu.

In Rom'a cărțile cumperate de Tarquiniu s'au depusu in templulu lui Joe Capitolinulu si s'a instituitu colegiulu: „*duumviri sacris faciundis*“, apoi „*10 viri s. f.*“ si mai apoi, in tẽmpulu lui Sull'a: „*15 viri s. f.*“, cari consultáu cărțile Sibilinice in tẽmpuri de grea cumpena.

In resbelulu cu socii au arsu numitele cărți, dar' s'au compilatu altele nõue din oraculele aflate si decopiate dintr'alte cetãti. Aceste, la ordinulu lui

¹⁾ Sibil'a Eritrea asiá se adreséza cătra Ddiu: »Pentru-ce, o Dõmne, mi impuni necesitatea profetiei, de ce nu, mai bine, se me retieni rapita de pre pamẽntu la cele inalte până in diu'a fericitei tale venir«. A se vedé la Eusebiu Ist. Ecl. Oratiunea lui Constant. Marele c. XXI. In baserica apusana se face amentire de Sibila si astadi, in cunoscut'a cântare »*Dies irae*«:

„*Dies irae dies illa*
„*Solvat saeculum in favilla*
„*Teste David cum Sibylla*“.

Asiá dar' profeti'a Sibilei despre capetulu lumei e pusa alaturca cu alui Davidu, profetulu. Nu insẽmna acést'a a admite inspiratiunea loru: seau celu pucinu a tolerá cõvingerea, că Sibilele au fostu femei inspirate?

Augustu, au fostu revediuete si asiediate in templulu lui Apollo Palatinulu. Acoló s'au pastratu in védia mare pâna in seclulu V., cându le au arsu Stilico.

Critic'a moderna sustiene, că asia numitele: „*oracula sibilinica*“ — una colectiune antica in hexametri grecesci — tipărite in 12 cărți la Parisu, sub numele de *συβιλλαζών χρησμων*, 1841, si altele la Leipzig, 1852, nu au nemicu comunu cu cele amentite mai susu.

Editionea parisiانا contine oracule din seclii 2—5 ai erei crestine. Una massa ncoordinata de sententie, din cari parte se ascriu Judeiloru Alexandrini, parte crestiniloru cu fantasie chiliaste; ér' editionea din Lipsca contine lucruri relative la istoria profana, de sub imperatii romani.

Dar' Lactantiu in cartea I „De falsa religione“ se provóca la marturifa lui Fenestella „*diligentissimus scriptor*“, carele vorbindu despre „*15 viri s. f.*“ dice, că Senatululu romanu *dupa restaurarea capitolului*, la propunerea consulului C. Curione, a tramisu legati in Eritrea, că se adune versurile Sibilei, pre P. Gabiniu, M. Octaciliu si L. Valeriu. Acestia au decopiatu de pre la privati căm 1000 de versuri si le-au adusu la Rom'a. Cu aceste consuna si Varone. Apoi, adauge Lactantiu, *chiar' in acele versiuni, cari le a adusu deputatiunea* numita, se afla aceste testimonie despre unu Ddieu adevratu:

„*Unus Deus, qui solus est, excedens omnem magnitudinem, increatus*“¹⁾.

„*Sed Deus solus, unus eminentissimus, qui fecit coelum, solemque et stellas et lunam fructiferamque terram et aquae maris fluctus*“²⁾. si érasí:

„*Ipsum, qui solus est, colite principem mundi, qui solus est in saeculum, atque a saeculo fuit*“³⁾.

Una sibila óre-care dicundu, că vorbesce omenimei in numele lui Ddieu, asia se esprime: „*Solus enim Deus sum et non est Deus alius*“⁴⁾.

Sibila Eritrea singura si-a insemnatu numele, — ni spune Lactantiu, — sub profetiele sale, spunendu si ace'a, că e din Babilonu.

Observamu deci, că a potutu fi introdusa in cărțile testamentului vechiu in genere, si in specie intr'ale profetiloru. Asia se pote esplicá coincidenti'a cea frapanta dintre predicerile ei si adeveturile religiunei crestine.

Aceasi intr'altele asia se esprime despre natur'a ddieesca: „*Non potest ex viri semine et matrice Deus formatus esse*“⁵⁾.

Istoriculu Eusebiu in ist. ecl. ni-a conservatu una oratiune alui Constantinu Marele, („*Oratio ad Sanctorum coetum*“), in carea acest'a ni spune, că Cicerone a vediatu si a tradusu in latinesce nescari versuri ale Sibilei⁶⁾ si că initialele acestoru versuri in acrostichu formáu una sententia (Vedi Cic.

1) Reproducemu nununai testulu latinescu ci si versiunea in romána:

»Unulu este Ddieu, carele singuru este necreatu, intrecându tóta marimea«.

2) »Ci Ddieu singuru este uniculu celu mai eminente, carele a facutu cerulu, sórele si lum'a si paméntulu productivu si undele apei din mare«.

3) »Pre densulu, carele este unulu, onorati-lu, că pre Domnulu lumiei, carele singuru (unulu) este in veci si din veci a fostu«.

4) »Căci singuru sum Ddieu si altu Ddieu nu este«.

5) »Ddieu nu póte fi nascutu din barbatu si mniere«.

6) Vedi acele versuri in Op. cit. »Oratio ad Sanctorum coetum“ c. XVIII.

„De divinatione“ L. II. c. 54. 112). Astadi in operele lui nu se mai afla acele versuri¹⁾; dar' apoi, subsume Constantinu M. in amentit'a oratiune: (cap. XIX), alte versuri Sibilice compuse in acrostichu nu suntu, de câtu acele, ale căroru initiale dău sententi'a: **Jesus Christus Dei Filius, Salvator, Cruz**²⁾, — si se incheia cu distichu:

„*Unus et aeternus Deus, hic servator, et idem
Christus pro nobis passus, quem carmina signant*“³⁾.

Lactantiu (op. cit. Lib. IV. c. 18) si S. Augustinu (loc. cit.) reproducu urmatóriele versuri sibilinice referitórie la divinitatea Dlui Christosu:

„*Ipsa tuum stulta Deum non agnavisti, sed spinea coronasti corona,
horridumque tel miscuisti*“⁴⁾

Aceliasi citéza din cartea VI Sibilinica versurile:

„*Cum Domus effundet Stirpem Davidica, cujus,
In manibus totus mundus, tellus, mare, coelum*“⁵⁾.

Dupa aceliasi in cartea VIII, Sibil. ar' fi existatu cuvintele analoge acelora, cu cari Archangelulu a salutat pre Prea Curat'a Vergura, formulate asia: „*Accipe, Virgo, Deum gremis intemerata pudico*“⁶⁾.

Terminămu citându, totu dupa SS. Parinti si dupa Apologeti, din cartea I Sibilinica, că un'a dintre Sibile a insemnatu si numerulu 888, care scrisu cu litere grecesci dă numele lui Isusu, asiá cumu a scrisu S. Joanu Evangelistulu despre Antichristu, că numerulu lui este 666. (Apocal. XIII. 18).

„*Sed, inquit Sibylla, quae sit numeri totius summa docebo:*

„*Namque octo monadas, tolidem decadas super ista*

„*Atque hecatontadas octo infidis significabit*

„*Humanis nomen, tu vero mente teneto*“⁷⁾.

I	—	—	—	—	10
η	—	—	—	—	8
σ	—	—	—	—	200
ο	—	—	—	—	70
υ	—	—	—	—	400
σ	—	—	—	—	200

Ιησους — — — — 888.

¹⁾ Constantinu M. (Orat. amint. c. 19) sustiene, că Cicerone traducându-le *le-a introdusu in operele sale*: »Constat Ciceronem, cum hoc carmen legisset, latino sermone illud interpretatum esse, ac suis operibus inseruisse«.

²⁾ »Isusu Christosu, Fiulu lui Ddieu, Mântnitoriu, Crucea«. Vedi aceste versuri in Eusebiu Hist. Eccl. pars poster.

³⁾ »Unulu este Ddieu si eternu, acest'a e tunatoriulu

Si acePasi Christosu a patimitu pentru noi, pre care lu numescu versurile«.

⁴⁾ »Tu, nebuna, nu ti-ai cunoscutu pre Ddieulu teu, ci Pai incununatu cu cununa de spini si i-ai amestecat u fiere in floratória«.

⁵⁾ »Cându cas'a lui Davidu va dá pruncu,

in ale căruí máni este lumea intréga, paméntulu, marea, cerinlu«.

⁶⁾ »Primeste, o Vergura nemaculata, pre Ddieu in senulu (ten) fetiorescu, rusnosu«.

⁷⁾ »Ci, dice Sibila, vóiu aretá, carea este sum'a intreguluí numeru:

»Pentrucă numele vá insemná ómeniloru accreditiosu

»Optu unimi si preste aceste totu atáte diecimi

»Si sutími optu, ér' tu tiene 'n minte.

Un'a cërta între Francmasoni.

Se dice printre crestini, că dracii se cërta laolalta in iadu, va se dica, unde este malitia multa, acolo este si cërta multa, si inca nu numai între spiritele celea rele, ci si între omeni. Acést'a ni o arata si cërta, ce a eruptu nu de multu între logele francmasoniloru din Angli'a si între logele francmasoniloru din Francel'a.

Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice Leonu XIII prin enciclic'a sa din 20 Aprile 1884 a condamnatu in genere francmasoneri'a că pre una societate, ce cultiva si propaga ateismulu si irreligiositatea. Logeloru francmasonice din Angli'a nu li a placutu acést'a nice decum, nu pentru-că dora conducatorii loru i ar imputá Pontificelui, că a sustienutu ceva neadeveratu, căce eli sciu bine, că Pontificele numai adevverulu l'a disu, ci pentru-că fiendu tendintiele francmasonice in enciclic'a acést'a demasceate fora indurare înainte la tota lumea, se temu că in Angli'a voru pierde multi adepti, cari deca ar' scí ce inimica este francmasonari'a lui Domnedieu si religiunei lui preste totu, atunci ar' intorce spatlele societatei acesteia.

Poporulu anglesu s'a destinsu totu de a una de altele prin unu sentiu religiosu mai seriosu, mai desvoltatu si mai intensivu ca alu altoru popora. Din caus'a acést'a logele francmasonice in Angli'a nice odata nu au cutezatu a pasi pre facia cu ateismulu si irreligiositatea, de tema că se nu-si pierda tota popularitatea. Poporulu francesu din contra are unu caracteru cu totul opusu celui a poporului anglesu. Elu e mai elasticu in sentiulu religiosu. Din caus'a acést'a logele francmasonice francese inca de multu au pasitu pre facia cu ateismulu si irreligiositatea si cu tote aceste si-au castigatu in poporulu francesu nu pucini adepti.

Aceste amu aflu cu cale a le permite spre intielegerea mai buna a celoru urmatorie.

Cându Sanctitatea Sa Sumulu Pontifice a datu enciclic'a amintita, atunci logele francmasonice anglese numai decátu s'au grabitu a divulgá in lune si a se escusá, că ele nu suntu ateiste nice nu cultiva irreligiositatea, ci in ele pote intrá ori ce omu de ori si ce credintia crestina, fara că se aiba de suferi ceva pentru credintia sa. Ma că declaratiunei acesteia se-i dè pundu si mai mare, logele francmasonice anglese au decisu, că pre venitoriu nice unui membru alu logeloru francmasonice francese se nu-i mai fia iertatu a luá parte la adunarile francmasoniloru anglesi, din causa că logele francmasonice francese cultiva ateismulu si irreligiositatea, cea ce logele anglese nu potu aprobá la nice unu casu. Din acést'a s'a nascutu acum una cërta infocata între francmasonii anglesi si între cei francesi. Francesii imputa Anglesiloru, că suntu farisei, deore-ce desi Anglesii dechiara că logele loru suntu constituite dupa principiile Santei Scripturi mai cu sema a Testamentului nou, precum nu de multu a dechiaratu principele de Walles si Lordulu Carnarvan, totusi primescu in loge nu numai crestini de ori ce confesiune, ci si Muhamedani, Jidovi si Budhisti din Iudia. Ma francmasonii francesi si-au propusu a tramite si emisari prin Angli'a, cari se demasce fariseismulu logeloru anglese, si se arete că ele inca cultiva ateismulu si irreligiositatea desi pre ascunsu si cu mai multa politica.

Cert'a acést'a pote li va deschide ochii la multi omeni de sentiuri bune, că se veda, in ce propastia periculosa voescu francmasonii se arunce omenimea cu principiile loru.

Lupt'a pentru scolele crestine in Belgi'a.

Sau scrisu si prin foile nostre romanesci multe cu privire la lupt'a, ce se porta astadi in Belgi'a pentru scolele poporali. Ce'a ce s'a scrisu inse in cele mai multe casuri a fostu dupa foi straine inimice bisericeii. Din caus'a acést'a lasamu se urmeze aci adeverat'a stare a lucrului, asia precum este, fara de a ni dá nice una parere, fiinducà suntenu securi, cà ori cine se va poté convinge, cumcà cine este in casulu acést'a de vina, lupulu seau mielulu, si cine ataca libertatea religioasa.

La anulu 1879 fiindu majoritatea parlamentului belgianu adicta principiilor politice asia numite liberali sub conducerea ministeriului Frère-Orban s'au adusu una lege scolastica de cuprinsulu urmatoriu. Fia-care comuna este obligata a-si fundá si a-si sustiené una scola comunala. Scol'a acést'a in privinti'a confesiunii are se fia neutrala, va se dica indiferenta facia cu religiunea. Scol'a neutrala inse in gur'a numitiloru liberali si inimici a-i bisericeii insemnéza scola anticrestina, precum dice Mantuitoriuulu: „*celu ce nu este cu mine in contr'a mea este*“.

Inse spre a orbí pre sufletele cele pii, legea acést'a contine si unu articulu, in care preotimei i se concede, cá afora de orele indatinat'e de scola se instrueze pre copii si in religinne, prin ce religiunea in locu de a fí sufletulu instructiunii intregi, este asia dicendu numai a cinei'a rota in caru intre celelalte obiecte seau numai unu *malum necessarium* pana la una ocaziune binevenita, candu va succede a-lu eliminá cu totul.

Legea acést'a a avutu valoare pana in anulu curente 1884, candu prin alegeri noue catolicii au obtienutu majoritate in parlamentu. Majoritatea catolica numai decatu a schimbatu legea acést'a de instructiune in sensu adeverat'u liberalu. In tenorulu legéi acesteia noue fia-care comuna este libera, deca voiesce a inchide scol'a cea neutrala si a infientiá un'a catolica. Deca inse celu pucinu 20 de familii pretindu, cá pre langa scol'a cea catolica se se mai infientieze pentru pruncii loru si una scola neutrala, atunci comun'a este obligata a o infientiá si pre acést'a paralelu cu cealalta. Deca din contra comun'a nu voiesce a cassá scol'a cea neutrala. atunci deca 20 de familii catolice pretindu infientiarea unei scol'i catolice, atunci comun'a este obligata a o face acést'a. Cu privire la invetiatorii, cari prin cassarea scoleloru neutrali au remasu fora oficiu, legea dispune, cá aceia se capete salarie frumose espectative pana candu voru capetá aire oficiu.

Acést'a este legea ace'a, pre carea inimicii bisericeii o bucina prin jurnalistic'a cadiuta dela credintia cá pre una lege barbara, de evulu mediu, clericala, ultramontana, si mai scé Domnedieu cu ce epitete o mai infiereza. Judece acum ori cine, deca este in legea acést'a ceva nedreptate seau ceva in contr'a libertatei.